

Muqeddəs Kitab

Injil 18-qisim

«Filémon»

© Muqeddes Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyghurche Kalam Terjimisi»

Injil 18-qisim

«Filémon»

(Rosul Pawlusning Filémongha yozgan mektupi)

Kirish söz

Rosul Pawlusning eziz dosti Filémongha yozgan bu yéqimliq we qisqa shexsiy xétining Injil qismlirining qatarigha élinish sewebi uningda bolghan biwasite bérilgen telim üçün emes, belki uningda Xudaning muhebbitining emeliy ipadiliri bayan qilinghanliqi üçündür. Xet Eysa Mesihge ümid baghliganlarning hemmisi üçün muhebbetning roshen we shereplik ülgisidir.

Ushbu qisqa mektupning tepsilatlarini sherhileshke anche köp waqit ketmeydu. Pawlusning xush xewerni jakarlashliridin Filémon isimlik bir bay adem Mesihge étiqad qilghan. Bu ish belkim Efesus shehiride bolghan. Kéyin Filémon öz yurti Kolossi shehirige qaytishi bilen öz öyide bir jamaet tughulup, yighilishqa bashlaydu (1:2). Pawlus özi Kolossi shehirige bérıp baqmighan («Kol.» 2:1). Filémonning Onésimus (menisi, «paydiliq») isimlik bir quli bolup, u belkim Filémonning Efesusqa qilghan sepiride uninggha hemrah bolup, özimu Pawlusning wez éytishlirini anglighan bolushi mumkin. Rosul Pawlus Efesus shehiridin ayrilip bir-ikki yildin kéyin Yérusalémda Rim hökümiti teripidin «hökümetke qarshi chiqqan» dep erz qilinip qolgha élini; yene bir mezgildin kéyin hökümet uni Rim shehirige yalap apardi. Rim shehiride u kishenlengen halda ijarige alghan öyide nezerbent astida ikki yil hayat ötküzdi («Ros.» 28:30-31). Mumkinchiliki barki, u kéyinki bir mezgilde zindangha solanghan; meyli «öz öyide» yaki zindanda bolsun, ishqilip Pawlus Onésimus bilen körüşkenidi! Emdi Onésimus néme üçün xojayini Filémondin ayrilip Rim shehiride bolidu?

Shübbisizki, bu bichare öz kechürmishlirining hemmisini Pawlusqa tökken. U özining hörlükini alghan emes, belki xojayinidin qachqan, belkim shundaqla xojayinining pulini yaki mal-mülkini oghrilighan bolushi mumkin (18-ayet). U pul tapimen dep Rim shehirige qarap yol alghan. Lékin köp chong sheherlerdikidek Rim shehiridimu Onésimusqa oxshash nadan yash yigitlerdin paydilinidighan xéli köp kazzaplar bar idi. Onésimus awarichilikke yoluqqanidi — u jinayetchi dep erz qilinip, zindangha solanghan. U Pawlus bilen zindanda körüşkenmu, yaki peqet Pawlusning «ijarige alghan öyi»ge, uning aldigha bérıp yardem sorighanmu?

Ishqilip Pawlusning uninggha: «Yash yigit, séning mohtaj bolghining Mesih Eysaning Özidur; U séning chigish hayatingning chataqlirini birdinbir hel qilghuchi» dep éytqanlighini bilimiz. Onésimus Mesihge étiqad qilghan we Xudaning meghpiret-kechürümi, Mesihde bolghan yéngi hayat élip kelgen xatirjemlik we xursenlikte yashashqa bashlighanidi. Shuningdek u özige eziz shapaetchi bolghan, türmide yatqan, yashanghan Pawlusqa qandaq yardem bérelermen dep türlük yollarni xushalliq bilen izdigen. Ejeba, u eslide del shu ishtin — bashqilarning xizmitide bolushtin qachqanidi!

«Filémon»

Uning bu xizmiti we yordimi, shübhisizki, rosulgha zor xursenlik we teselli élip keldi. Emma bu yash yigitning öz xojayini Filémongha bolghan mes'uliyitidin bash tartishining uzungha sozulushigha u yol qoymatti. Onésimus qattiq réalliqqa yüzlinishi kérek idi. U qachqan qul bolghachqa Rim impériyesining qanunigha xilapliq qilghan bolatti we shundaqla éghir jazagha tartilishi mumkin idi. Uning üstige uning Filémonning nersilirini oghrilighan yaki uninggha ziyan yetküzgen mesilisi bar idi. Xuda aldida heqiqiy towa qilishning kem bolsa bolmaydighan bir teripi del shuki, biz eslide uwal qilghan yaki ziyan yetküzgenlerdin kechürüm sorash we yetküzgen ziyarlarni bolsa mumkin qeder tölep bérishdin ibarettur. Lékin Onésimusning özining héchqandaq puli yoq idi! Qérindishimiz Pawlus Xudaning muhebbitidin urghup chiqqan merdlik bilen Filémongha ushbu xetni yézip, Onésimusning qoligha tapshurup, uni Filémonning yénigha qayturup ewetidu. Xette u Onésimusning barliq qerzlrini öz üstige élip, hemmisini qayturidighanliqini yazidu (18-ayet). U Filémondin Onésimusni kechürüm qilip, uni öyige qayta qobul qilishini ötünidu. Shundaq qilghinida rehimsiz dunya aldida Xudaning muhebbitige zor ülge körsetkenlik bolidu we Pawlusning «**ich-baghirliri söyündürüldü**» (20-ayet). Pawlusning Filémon toghruluq barliq éytqanlirigha asaslanghanda, biz Filémonni choqum shundaq qilghan hemde uningdin téximu artuq qilghan dep jezmleshtürimiz; derweqe u Pawlusning ötungen iltimasini anglimighan bolsa, ushbu xet hazir qolimizda bolmaytti!

Biz yene shuni bayqaymizki, ushbu xetni Kolossidiki jamaetge yazghan xéti bilen teng yazghan, shundaqla choqum uning bilen teng yollighan («Kol.» 4:9ni körüng).

.....

Filémongha

Rosul Pawlus Filémongha yazghan mektup

1¹ Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus we qérindishimiz Timotiydin söyümlükimiz we xizmetdishimiz Filémongha ² we singlimiz Afiyagha, sepdishimiz Arkippusqa we öyüngde yighilidighan jamaetke salam!

³ XudaAtimiz we Rebbimiz Eysa Mesihdin silerge méhir-shepquet we xatirjemlik bolghay!

Filémonning méhir-muhebbiti we étiqadi

⁴⁻⁵ Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishench-étiqadingni anglap, men dualirimda hemishe séni yad étip turuwatimen, sen üçün teshekkür éytimen; ⁶ Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen, séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlashishing kücheytilsun dep dua qilimen. ⁷ Chünki séning méhir-muhebbiting manga zor xushalliq we righbet élip keldi; chünki i qérindishim, muqeddes bendilerning ich-baghirliri séning arqiliq köp söyündürüldi.

Filémonning quli Onésimus heqqide iltimas

⁸ Shunga, gerche séni layiq ishni qilishqa buyrushqa Mesihde jür'etlik bolalisammu, ⁹ lékin yenila muhebbetning türtkisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazirmu Eysa Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga iltimas qilip ötüñüşni layiq kördüm — ¹⁰ kishenlerde turup tughqan balam, yeni Onésimus toghruluq iltimasim bar. ¹¹ U burun sanga paydisiz bolghan bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur. ¹² Men hazir uni — janjigirimni séning yéninggha qayturup ewetimen. ¹³ Xush xewerni dep kishenlerde turghinimda uni séning ornungda méning xizmitimde bolushqa yénimda qaldurup qalghum bar idi; ¹⁴ biraq séning raziliqingni almay héchnémini qilghum yoq; shundaq qilghanda séning manga qilghan yaxshiliqing mejburiy emes, belki razimenlik bilen bolidu. ¹⁵ Chünki sé-

1:1 «Mesih Eysaning mehbusi menki Pawlus ...» — Pawlus bu mektupni yazghanda Rimning mehbusi idi. Shühbisizki, rimliqlar Pawlusni «bizning mebusimiz» dep oylaytti — lékin Pawlus ishqa bashqiche qaraytti. Rimliqlarning uni qolgha élip türmige tashliwetkini Xudaning iradisi bolup, shu ish bilen «yat ellik» ishengüchilerning köp payda köridighanliqigha Pawlusning közi yetken; shuning bilen Pawlus özini: «rimliqlarning mehbusi» démey, belki «Mesihning mehbusi» deydu.

1:1 Ef. 3:1; 4:1.

1:2 «sepdishimiz Arkippus» — «sepdishimiz» (yaki «küreshdishimiz») — rohiy «urush sépi»de bolghan küreshte, elwette.

1:2 Rim. 16:5; 1Kor. 16:19; Kol. 4:15,17.

1:4-5 «Rebbimiz Eysagha we barliq muqeddes bendilerge bolghan méhir-muhebbiting we ishench-étiqading» — démek, Filémonning muhebbiti we ishenchi Mesihge we muqeddes bendilirigimu qaritip baghlanghanidi.

1:4-5 1Tés. 1:2; 2Tés. 1:3.

1:6 «Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen...» — bashqa chüshenchisi «Mesihde bolghan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen...». «Bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing bilen, séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlashishing kücheytilsun dep dua qilimen» — toluq ayetning bashqa bir terjimisi: «Séning étiqadning emelliride merdlerche ortaqlashishing téximu jari qilinishi bilen, bizge nésip bolghan, Mesihni ulughlaydighan barliq yaxshi iltipatni toluq tonup yétishing üçün dua qilimen».

1:9 «lékin yenila muhebbetning türtkisi bilen menki qéri Pawlus hemde hazirmu Eysa Mesihning mehbusi bolush süpitide sanga iltimas qilip ötüñüşni layiq kördüm» — «muhebbetning türtkisi bilen... ötüñüş...» toghruluq «Korintliqlargha (1)»diki «qoshumche söz»imizde bayan qilghan «hoquq we muhebbet» (15:24) üstide bolghan muzakirimizni köring.

1:10 1Kor. 4:15; Gal. 4:19; Kol. 4:9.

1:11 «U burun sanga paydisiz bolghan bolsimu, emma hazir sangimu, mangimu paydiliqtur» — «Onésimus» dégen isim grékche «paydiliq» dégen menide. Kirish sözimizde éytqinimizdek, Onésimus esli Filémonning quli idi, u uning qéshidin qachqanidi.

ning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uninggha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üçhün idi...

¹⁶ Méning shundaq déginim, uninggha qul qatarida emes, belki quldin köp üstün — manga neqeder söyümlük, shundaqla sanga téximu shundaq bolidighan (insaniy munasiwetler bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen), söyümlük qérindash qatarida ige bolisen; ¹⁷ shuning üçhün, eger sen méni hemdash qatarida körseng, uni méni qobul qilghandek qobul qilghin. ¹⁸ Eger burun u sanga birer yolsizliq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan bolsa, buni méning hésabimgha yazghin. ¹⁹ Mana menki Pawlus bu sözlerni öz qolum bilen yéziwatimen: qerzi bolsa özüm qayturimen; lékin men sanga özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni tilgha almaymen. ²⁰ Shunga, ey qérindishim, men Rebde sendin menpeetke érishmekchimen; ich-baghirlirimni Mesihde söyündürgin.

²¹ Ishenchim sözümnı anglaydighanliqinggha kamil bolup we sorighanlirimdin artuq orunlaydighanliqingni bilip, sanga mushundaq yazdim. ²² Bulardin bashqa, manga turalghu jay teyyarlap qoyghin. Chünki dualiringlar arqiliq méning silerge qayturup bérilishimni ümid qilimen..

Axirqi salam

²³ Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üçhün zindandishim bolghan Epafras, ²⁴ xizmetdashlirim Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam..

²⁵ Rebbimiz Eysa Mesihning méhir-shepqiti rohinglarga yar bolghay!

1:15 «Chünki séning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uninggha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üçhün idi» — bu ayet üstide «qoshumche söz»imizde toxtilimiz.

1:15 Yar.50:20; 1Tés.4:13

1:16 «insaniy munasiwetler bilen hem Rebde bolghan munasiwet bilen» — grék tilida «et teripidin we Rebde bolush teripidin...». Eslide Onésimus Filémonga qul idi, insaniy tereptin ularning otturisdiki (Rim imériyesidiki qanun boyiche) munasiwet xojayin bilen qul ayrilmasliq munasiwiti idi. Bu söz belkim yene Filémonning quli Onésimusqa eslide amraq ikenlikini körsitidu.

1:18 «Eger burun u sanga birer yolsizliq qilghan bolsa yaki sanga qerzdar bolghan bolsa, buni méning hésabimgha yazghin» — mumkinchilik barki, Pawlusning: «Eger u... sanga qerzdar bolghan bolsa» dégini, Onésimusni xijaleтке qaldurmasliq üçhün «u sendin birer pul-dunya oghrilighan bolsa» dégenni siliq ipadilishi idi.

1:19 «lékin men sanga özüngning jéning bilen manga qerzdar bolghiningni tilgha almaymen» — «öz jéning bilen manga qerzdar bolghining» dégen söz, shübhisizki, Pawlusning Filémonga xush xewerni yetküzüshi bilen Filémon étiqad arqiliq dozax yolidin chiqqanliqini, shundaqla menggülik hayatqa érishkenlikini körsitidu. «Men sanga... tilgha almaymen» — bu gepni déyishi chirayliq bir chaqchaq bolidu, elwette.

1:20 «Shunga, ey qérindishim, men Rebde sendin menpeetke érishmekchimen» — grék tilida «menpeet» we «Onésimus» («menpeetlik, paydiliq») dégen söz bilen munasiwetlik bolghachqa, Pawlus yene söz oyuni oynaydu. Bu ayet üstide yene «kirish söz»imizni körüng.

1:22 «Chünki dualiringlar arqiliq méning silerge qayturup bérilishimni ümid qilimen» — «dualiringlar arqiliq» — Filémonning we öyde yigilighan jamaetning dualiri arqiliq.

—«Méning silerge qayturup bérilishim» — démek, «solaqtin azad bolup, yéninglarga qaytip bérishim». Rosulning kényinki «Filippiqlargha» yazghan xétide (1:26-27) uning bu ishq bolghan mutleq ishenchi ipadiliniidu. Shu xettiki 1:26-27-ayetlerdiki izahatlar we xettiki «qoshumche söz»imizni körüng. Pawlusning yuqiriqi sözidin daim öz qiyinchiliqini emes (chünki u türmide yatqanliqini biwasite tilgha almaydu) belki bashqilarning menpeitini («méning silerge qayturup bérilishim») közleydighanliqi körünüdu.

1:22 Fil. 1:25.

1:23 «Eysa Mesihke xizmet qilghanliqi üçhün zindandishim bolghan Epafras» — grék tilida «Eysa Mesihde bolghan zindandishim Epafras».

—Epafras toghruluq yene «Kol.» 1:7, 4:12ni körüng.

1:23 Kol. 1:7; 4:12.

1:24 «xizmetdashlirim Markus, Aristarxus, Démas we Luqalardin sanga salam» — Démas toghruluq yene «2Tim.» 4:12ni körüng.

1:24 Ros. 12:12,25; 15:37; Kol. 4:10; 2Tim. 4:11; 1Pét. 5:13; Ros. 19:29; 20:4; 27:2; Kol. 4:10,14; 2Tim. 4:10,11.

Qoshumche söz

Xettin élinghan eng ulugh chüshenche

Bu addiy xettin alghili bolidighan eng ulugh sawaqlardin biri del shuki, Xudaning muhebbitide yashighanda, biz hergiz bashqilarning yardimi yaki yaxshiliqini «tégishlik», «elwette shundaq qilish kérek» dep kütüp tursaq yaki shu péti qobul qilsaq bolmaydu. Pawlusning qedirlik dosti Filémongha bolghan pozitsiyesi buni ayan qilidu. U Onésimusning öz yénida qélip yademde bolghanliqidin Filémon choqum xushal bolatti dep oylap yétetti we shundaqla uni yénida qalduralaytti; lékin dostining biwasite raziliqini almay turup u hergiz undaq qilmaytti.

Xudaning telimini qobul qiliwatqan bolsaq («Yuh.» 6:45, «1Tés.» 4:9) Mesihge étiqad qilmighan gunahkar ademlerdin gunahdin bashqa héchnémini kütmeymiz; herdaim ularni kechürüm qilishqa teyyar turimiz (étiqadchi bolmighanlar bizge yaxshliq körsetse Xudagha teshekkür éytip uni qobul qilimiz, elwette!) lékin Mesihge étiqad qilghan qérindishimizdin bizge yaxshi muamile qilishni, mubada ulargha uwal qilghan bolsaq ularning bizni kechürüshini ümid qilimiz. Emma ularning shundaq qilishini hergiz «bizning tégishlik hoquqimiz» dep oylamasliqimiz kérek. Qérindashlirimiz bizge muhebbetlik muamile qilsa, biz bu ishning ularning öz ixtiyari we erkinliki bilen bolghan dep bilip her qétim uning üçün minnetdar bolishimizgha toghra kélidu. Erler öz ayallirining muhebbitini «manga bolghan tégishlik burchi, xalas» dep qarisa bolmaydu, ayallarmu erlirining muhebbitige shundaq qarishi kérek. Shundaq yolda hemmimiz bir-birimizge «tégishlik», «elwette, shundaq qilish kérek» dégenni héch yüklimey eng yéqinlirimizni etiwarlap, ulargha heqiqiy muhebbet körsiteyli.

1:15

«Chünki séning Onésimustin waqitliq mehrum bolghiningning sewebi, belkim del séning uninggha ebedil'ebedgiche nésiwe bolushung üçün idi».

Pawlusning bu sözidin, tirilish waqtida bizning bir-birimizni tonuyalaydighanliqimiz roshen körünidu. Shuningdek, Mesihde bolghan yer yüzide muyesser bolghan barliq muhebbet, qérindashliq we dostluq (xojayin-qulluq munasiwitide emes!) rishtilirimiz we munasiwetlirimiz shu baqiy dunyada üzlüksiz dawamlashturulidu (peqetla er-ayalliq munasiwiti shu waqitta bolmaydu («Mat.» 22:30)).

«Qulluq» üstide

Oqurmenler xet üstide oylinishliri ichide belkim qulluq tüzümning heq-naheqliki toghruluq bezi oylarda bolghandur, shunga munasiwetlik bolghan bu ish üstide omumen sel toxtilimiz.

Birinchidin, Tewratni oqughanlar bilginidek, Musa peyghemberge chüshürülgen qanun astida yol qoyulghan, Yehudiylar arisidiki qulluq tüzümi herqandaq bashqa el ichidiki tüzümge pütünley oxshamaytti. Musa peyghemberge tapshurulghan qanun astida iqtisadiy qiyinchiliq tüpeylidin bir Yehudiy yurtdishigha qul bolushqa özini sétiwetken bolsa qulluq muhliti yette yildin artuq bolmaytti. Bu möhlet toshqanda u xalisa xojayindin erkin bolatti («Qan.» 15:12-

18). Bashqa eldin bolghan qulliri bolsa xizmet hoquqliri éniq békitilgenidi; ular xarliqqa uchralghan bolsa hörlükke chiqish hoquqi bar idi (mesilen, «Mis.» 21:26-27ni körüng). Israil ichidiki herbir kishi, meyli qul bolsun hör bolsun her yettinchi küni (shenbe, «shabbat küni») de dem alatti.

Rim qanun tüzümi astida qullarning ehwali pütünley bashqiche idi. Qanun boyiche qullarning shexsiy hoquqliri yoq déğüdek idi. Xojayinliri ularni hertürlük jismaniyy yaki rohiy xorluqqa uchratsimu qanundiki héchqandaq jaza buyrulmaytti. Duniyadiki barliq qulluq tüzümler mushuningdek bolup kelgen. Tarixtin bilimizki, Rim tüzümi astida yashawatqan bezi qullar illiq muamilini körgen, hetta xizmet qilghan ailing bir ezasigha aylanganlar bar idi. Lékin köpinchisi üçün turmushini qara basqan xarliq dégili bolatti. Rim impériyeside chong sheherlerde qullarning sani belkim ahalining 50 pirsentini igileytti! Rim astidiki bir qul üçün héchqandaq «dem élish küni» bolmaytti — u (er bolsun qiz bolsun) peqet xojayinining xalighanche ishlitidighan mülkidin biri idi, xalas.

Emdilikte Reb Eysa hemme gunahkar ademni ilkide tutuwatqan eng chong qulluqni, yeni gunahning qulluqini körsetti. **«Gunah sadir qilghan kishi gunahning qulidur»** («Yuh.» 8:31-36). Elwette, U Pelestinde turuwatqan Yehudiylargha telimni jakarlighini bilen insanlar arisidiki qulluq toghruluq az sózleytti.

Emdi kéyin Rim impériyesining herqaysi jaylirida xush xewerni jakarlighan Mesihning rosulliri u toghruluq néme deydu?

Injildin rosullarning yazmilirini oqughanlar shuni köreleyduki, ularning muhim közligini ademlerning gunahning qulluqidin azad bolup Xudaning padishahliqigha kirishidin ibaret. Mesilen, «Rim.» 6:16-22ni körüng. Emdi bizmu buninggha oxshash xulasige kélishimizge toghra kéliduki, gunahdin azad bolup Xudaning menggülük padishahliqigha kirish bolsa, ademning hökümrانliqidin «azad bolup», gunahning qulluqi astida esir bolushtin cheksiz derijide muhimdur. Undaq «erkinlik» emeliyette héchqandaq erkinlik emes. Mana shu sewebtin rosullar melum ademning bashqa birawgha qul bolushining heqliq-heqisizlikige biwasite nezer salmaydu.

Emma shuninggha diqqet qilishimiz tégishlikki, rosul Pawlus buzuq insanlarning qilmishlirini xatiriligende «qulluqqa bulash»ni éghir gunah dep békitidu («1Tim.» 1:10). Rim impériyeside bezi ademler qerzdin qutulush üçün özlrini qulluqqa satsimu, qullarning köpinchisi eslide urush esirliri yaki «qulluqqa bulanganlar» idi. Bügünki barliq qulluq tüzümlirining hemmisi (mesilen, haziirdiki bezi Erebb döletlerde) shu yol bilen mewjut bolup shu söz bilen gunahqa békitilgendur.

Étiqadchilarning qulluqning heqliq-heqsizlikige qandaq qarishi kéreklikli emeliyette chong bir mesile, yeni hökümetlirige, ularning qanunlirigha we omumen éytqanda barliq hoquqdarlarga qaysi pozitsiyeni baghlishi kérek, dégen mesilining bir qismidur. Bu toghruluq oqurmenlerning diqqitini «rimliqlargha»diki «qoshumche söz»imiz (13-bab üstidiki söz)ge qaritimiz. Shu sözdin mushu yerde azraq neqil keltürimiz: —

«Insaniyet gunahqa téyilip pétip qalghanliqi tüpeylidin, (Xudaning nijatigha ige bolghuche) gunahqa nisbeten tizginlinishi kérek bolghachqa, Xuda bu ishning bir qismini hökümet-

«Filémon»

hakimiyetler arqiliq orunlaydu: — «**Hemme adem özlirini idare qilghuchi hoquq igilirige boysunsun. Chünki Xuda tiklimigen hökümet bolmas; hökümetlarning hemmisi Xudaning emri bilen bolghandur**» («Rim.» 13:1).

Qulluq tüzümi Rim qanunining bir qismi bolghachqa, bu qanun astida qul bolghan étiaqchilarning erkinlikini qolgha keltürüş üçün qoral kötürüp inqilab qilish toghra emes idi. «Yuh.» 18:36de xatirilengen, Reb Eysaning töwendiki sözlirige qarayli: —

«Méning padishahliqim bu dunyagha tewe emestur. Eger bu dunyagha tewe bolghan bolsa, xizmetchilirim Méning Yehudiylargha tapshurulmasliqim üçün jeng qiliwatqan bolatti. Halbuki, Méning padishahliqim bu yerge tewe emestur».

Shuning bilen eksiche étiaqchilar xizmitidiki semimiylik we ishenchlik arqiliq Xudaning heqiqetlik we muhebbitini öz xojayinlirigha körsitishke toghra kéletti. Injilda, xojayinlarmu öz qullirigha insan qatarida qarap adil muamile qilishi kérek, dep jékilengen («Ef.» 6:9, «Kol.» 4:1). Rim jemiyitide Injilning tesiri kéngeygenséri qulluq tüzümning yoqap ketkenlik tarixniki bir roshen pakittur. Bu ish pütünley inqilabsiz bolghan; inqilablarning adette melum mustebit tüzümni bashqa bir mustebit tüzüm bilen almashturushtin bashqa netijisi bolmaydu.

Engliyediki «sanaet inqilabi» miladiye 1750-yili bashlanghandin kéyin, zawutlardiki köp ishchilar xojayinliri teripidin rehimsiz xarliq we ékspilatatsiyige uchrighan. Sharaitlar «inqilab qilish»qa piship qalghanidi. Derweqe, Fransiye Engliyedikige oxshash sharait astida inqilab partlidi, shuning bilen Fransiyeining kéyinki oninchi yilida, hakimmutleq Napoléon meydangha chiqip dölet tertipini eslige keltürgüche, qanlar kochilarda deryadek aqqanidi. Engliyede bolsa Wesliy we Witfild dégen ikki adem Muqeddes Rohning zor testiqlishi ichide Xudaning nijatini küchlük jakarlashqa bahlidi. Minglighan herxil «tebiqe»diki kishiler towa qilip oyghitildi. Jamaette zawut igiliri öz ishchiliri bilen yandash olturatti; ular shuning bilen özliri bilen oxshash bir zéminda yashawatqan insanlarga salghan xarliqning néme ikenlikini chüshinip yétip, uningdin towa qilip ishchilirigha bolghan muamilisi özgirip, shuning bilen Engliye inqilab qirghinchiliqidin qutulghan.

Özgergen kishiler özger tilgen jemiyetlerni hasil qilidu. Bashqa yollar bilen jemiyetni özger tish mumkin emes. Inqilab yaki noqul yéngi, qattiq qanunlar insan tebiitini özger telmeydu; belkim 20 yil ichide kona illetler eslidiki shekilde bolmisimu, bashqa bir shekilde qaytidin peyda bolidu.

17-esirning otturididin béri gherbtiki döletlerdin Ispaniye, Portugaliye, Gollandiye, Engliye we Amérika özlirining Afriqidiki mustemlike döletliridin qullarni tutup bashqa mustemlik döletlirige apirip emgekke sélisqa bahlighan. Engliyede Wilyam Wilbérfor isimlik bir adem Injildin bu ishning del Pawlus éytqan «qulluqqa bulash» dégen gunahning özi ikenlikini bilip yétip, uningdin qet'iy towa qilish kérek dep telim bérishke bahlidi. Yigirme yil u shundaq küresh qilip Engliye hökümitini ishendürgen (miladiye 1807-yili). Shuning bilen Engliye hökümiti qulluq tüzümni barliq mustemlikiliride qanunsiz dep békitken. Asta-asta Gollandiye, Amérika, andin Ispaniye we Portugaliye xijaletk qaldurulup Engliyenige ülgé qilip qulluq tüzümni bikar qilghan. Bügünki künde bezi ereb elliri we shimaliy Afriqidiki bir qisim döletlerde qulluq tüzümi yenila mewjut.

«Filémon»

Qullar we xojayinlarning yürüş-turushliri qandaq bolushi kéreklikini bilish üçün töwende körsitilgen, rosullarning xetliridiki ayetlerni körüng. Démisekmu, bu ayetlerdiki jékileshler herqandaq xizmettikilerge, yeni shexslerge yallinip ishlewatqanlar bolsun yaki dölet memurliri bolsun ulargha oxshashla qaritilghan; shundaqla qul xojayinlirigha qaritilghan bu sözler türlük adem yallighuchilarghimu oxshashla qaritilidu: —

«1Kor.» 7:20-24, «Ef.» 6:5-9, «Fil.» 2:7, «Kol.» 3:10-11, 3:22-4:1, «1Tim.» 6:1-2, «Tit.» 2:9-10, «1Pét.» 3:13-21.